

مطالبه مهریه

از منظر جامعه‌شناسی

نویسنده:

زهرا عزیزآبادی فراهانی

سرشناسه	: عزیزآبادی فراهانی، زهرا، ۱۳۴۹ -
عنوان و نام پدیدآور	: مطالبه مهریه از منظر جامعه‌شناسی / نویسنده زهرا عزیزآبادی فراهانی.
مشخصات نشر	: تهران: نشر بایا، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ۱۴۴ص: جدول، نمودار.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۹۵۵۲۱-۳-۹
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتاب حاضر در اصل پایانامه مولف در مقطع کارشناسی ارشد رشته جامعه‌شناسی است.
موضوع	: مهر (حقوق مدنی) — ایران
موضوع	: زنان — ایران — وضع اجتماعی
موضوع	: مهر (حقوق مدنی)
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۵ م ۶۴۳/ع KMH۵۵۰
رده بندی دی‌سی	: ۳۴۶/۵۵۰۱۶
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۱۹۱۸۲۷

مطالبه مهریه از منظر جامعه‌شناسی

نویسنده	زهرا عزیزآبادی فراهانی
طرح جلد	سعید سلیمی
نوبت چاپ	اول / ۱۳۹۴
شمارگان	۱۰۰۰ نسخه
چاپ	ارس
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۹۵۵۲۱-۳-۹
تلفکس انتشارات	۸۸۳۱۶۳۹۱
آدرس انتشارات	تهران - خ کریم خان زند - خ سنایی - خ چهارم غربی - شماره ۱۸ - واحد ۷
پست الکترونیکی	baya.nashr@hotmail.com
بها	۸۰۰۰ تومان

«کلیه حقوق چاپ برای ناشر محفوظ است»

فهرست مطالب

۵	پیشگفتار
۷	مقدمه
۹	فصل اول: مهریه، بیان و توضیحات
۱۲	معنا و تعریف مهر
۱۴	انثار رانی مهر
۱۶	تاریخچه کلی مهریه در جهان
۲۳	فصل دوم: چهار چوب نظری
۲۶	کنش و کنش متقابل
۲۷	کنش و کنش متقابل بماندن
۳۱	فمینیسم
۳۳	نظریه‌های تفاوت‌های جنسی
۳۴	نظریه‌های ستمگری جنسی
۳۶	چهارچوب نظری
۳۹	متغیرها
۴۳	اقتدار و تقسیم‌کار در خانواده
۴۴	عدم تحرک اجتماعی
۴۷	فصل سوم: روش تحقیق
۴۸	روش استنادی
۵۳	فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده‌های آماری
۷۴	ب) بررسی و تحلیل توصیفی فرضیه‌ها و نمودارها
۷۷	تحلیل رابطه‌ی سواد و علت مطالبه مهریه
۸۱	تحلیل رابطه‌ی سطح سواد و علت مطالبه مهریه
۸۳	عدم اشتغال و مطالبه مهریه
۸۶	تحلیل رابطه‌ی عدم اشتغال و مطالبه مهریه

۸۶.....	نوع شغل و مطالبه مهریه.....
۸۹.....	تحلیل رابطه‌ی نوع شغل مراجعه‌کننده و علت مطالبه مهریه.....
۹۰.....	داشتن فرزند و مطالبه مهریه.....
۹۳.....	تحلیل رابطه‌ی داشتن فرزند و علت مطالبه مهریه.....
۹۴.....	تعداد فرزند و علت مطالبه مهریه.....
۹۷.....	تحلیل رابطه‌ی بین تعداد فرزندان و علت مطالبه مهریه.....
۹۸.....	میزان مهریه و علت مطالبه مهریه.....
۱۰۱.....	تحلیل رابطه‌ی بین میزان مهریه و علت مطالبه آن توسط مراجعه‌کننده.....
۱۰۳.....	سال ازدواج زوجین و علت مطالبه مهریه.....
۱۰۶.....	تحلیل رابطه‌ی بین سال‌های ازدواج و مطالبه مهریه.....
۱۰۷.....	فصل پنجم: روش آمیخته تجزیه و تحلیل مصاحبه‌ها.....
۱۰۷.....	مقدمه.....
۱۰۸.....	تجزیه و تحلیل مصاحبه‌ها با نانی مهریه‌ی خود را به اجرا گذاشته‌اند.....
۱۱۰.....	نمودارهای نتیجه‌ی بررسی مصاحبه‌ها.....
۱۱۵.....	بررسی مصاحبه‌ها و فرضیات موجود.....
۱۲۱.....	تحلیل مصاحبه‌ها.....
۱۲۴.....	جمع‌بندی.....
۱۲۵.....	جدايي و ايجاد فاصله ميان زن و مرد و مطالبه مهریه.....
۱۲۶.....	عامل فرهنگي و مطالبه مهریه.....
۱۳۱.....	فصل ششم: نتیجه‌گیری، پیشنهادها و محدودیت‌ها.....
۱۳۱.....	مقدمه.....
۱۳۶.....	نتیجه‌گیری.....
۱۳۸.....	جمع‌بندی.....
۱۴۰.....	پیشنهادات.....
۱۴۰.....	الف) پیشنهادات کاربردی.....
۱۴۱.....	ب) پیشنهادات پژوهشی.....
۱۴۱.....	محدودیت‌های تحقیق.....
۱۴۲.....	فهرست منابع.....

پیشگفتار

کتاب حاضر با عنوان "بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر مطالبه مهریه" انجام شده است. نقش و کارکرد مهریه در حفظ کانون خانواده، از عواملی است که اهمیت پرداختن به موضوع فوق را توجیه می‌کند و شناسایی تأثیر عواملی مانند اختلافات خانوادگی، فوت همسر، گرفتن طلاق و ضرب و جرح همسر بر اقدام برای مطالبه مهریه، از اهداف اجرای تحقیق می‌باشند.

در این انجام پژوهش، استنادی می‌باشد. برای جمع‌آوری اطلاعات مورد نیاز، ابتدا فیش‌برداری از منابع مختلف و سپس از دو روش دیگر استفاده شده است. در روش اول، بر مبنای فرضیات تحقیق، سؤالاتی (فرم‌هایی) تهیه شد و با مراجعه به دادگاه‌ها و بررسی پرونده‌ها، تعداد ۱۲ پرونده از زنانی که مهریه خود را به اجرا گذاشته‌اند، انتخاب و اطلاعات لازم از آنها استخراج و در فرم‌ها درج گردیده است. در این روش، پرونده‌ها به شکل تصادفی ساده انتخاب شده‌اند. در روش دوم، از مصاحبه استفاده شده است. در این روش نیز تعداد ۱۰ نفر از زنان مراجعه کننده به دادگاه‌ها به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده، نمونه‌گیری شد. سؤالات مصاحبه نیز بر اساس فرضیات تحقیق تدوین گردیده‌اند.

تجزیه و تحلیل داده‌های آماری در دو بخش توصیفی و استنباطی به انجام رسیده است. در بخش توصیفی، بر اساس متغیرهای مورد بررسی مثل سن، جنس، میزان تحصیلات، شغل، میزان مهریه، تعداد و جنسیت فرزندان و...، جدول توزیع فراوانی و نمودار تهیه شده است. در بخش استنباطی نیز با توجه به نوع متغیرهایی تحقیق، از آزمون‌های - دو استفاده شده است. نتایج به دست آمده از آزمون فرضیات، بدین شرح می‌باشد:

در فرضیه اول که رابطه بین علت مطالبه مهریه و باسواد بودن مراجعه کنندگان در دست بررسی قرار گرفته است، رابطه معنی‌دار و نسبتاً ضعیفی مشاهده شد. در فرضیه دوم که به بررسی رابطه بین علت مطالبه مهریه و سطح سواد مراجعه‌کنندگان پرداخته

شده است، رابطه معنی‌داری نشان داده نشد. در فرضیه سوم که به بررسی رابطه بین علت مطالبه مهریه و شاغل بودن مراجعه کنندگان پرداخته شد، رابطه معنی‌داری نشان داده شده است. در فرضیه دیگر تحقیق، به بررسی رابطه بین علت مطالبه مهریه و نوع شغل مراجعه کنندگان پرداخته شد که این رابطه نیز معنی‌دار نبوده است.

در دیگر فرضیه تحقیق، رابطه بین علت مطالبه مهریه و دارای فرزند بودن مراجعه کنندگان مورد آزمون قرار گرفته است که در آزمون استنباطی، رابطه معنی‌دار و نسبتاً ضعیفی به چشم می‌خورد و در رابطه بین علت مطالبه مهریه و تعداد فرزندان مراجعه کنندگان نیز عدم رابطه معنی‌دار مورد تأیید قرار گرفته است. در فرضیه دیگر تحقیق، رابطه بین علت مطالبه مهریه و میزان مهریه بررسی شد که آن رابطه نیز معنی‌دار نبوده است. رابطه بین علت مطالبه مهریه و سال ازدواج نیز رابطه‌ای معنی‌دار و در حد متوسط را نشان داده است.

علاوه بر این با تعداد ۱۰ نفر از زنان مراجعه کننده به دادگاه‌ها جهت مطالبه مهریه، مصاحبه‌ای بر مبنای فرضیات تحقیق انجام شده است. دامنه سنی زنان مراجعه کننده به دادگاه‌ها بین ۲۴ تا ۵۴ سال بوده است. مدت ازدواج در بین آنها ۳۸ سال و کمترین مدت ازدواج نیز ۱ سال بوده است. یک نفر هم در دوران عقد به سر می‌برد. تعداد ۷ نفر از این زنان هیچ فرزندی نداشتند. میزان مهریه زنان مذکور از ۱۵/۰۰۰ تومان تا ۶۰۰ سکه طلا، و سطح تحصیلات آنان نیز بین بی‌سواد (۳ نفر)، دیپلم (۵ نفر)، سیکل (۱ نفر) و لیسانس (۱ نفر) متغیر بوده است. در خصوص دلایل مراجعه آنها جهت مطالبه مهریه، به مواردی مانند عدم تأمین مخارج زندگی، خشونت همسر، نیاز مالی شدید زن به کمک شوهر، عدم مسئولیت‌پذیری شوهر، پایین بودن میزان مهریه (به علت چشم و هم‌چشمی با دختران فامیل)، ورشکستگی، خشونت، نیاز شدید مالی مرد و اعتیاد وی اشاره شده است.

مقدمه

خانواده به عنوان مهمترین و باقداست‌ترین نهاد اجتماعی در عرصه‌ی روابط فردی و گروهی از اهمیت ویژه و غیرقابل انکاری برخوردار است. خانواده از دیرباز و به خصوص در قرون اخیر، موقعیت و مقام ممتازی را در بین کلیه تأسیسات حقوقی نوین و کهن احرار که به استقامت اهمیت این نهاد اجتماعی در مجادله‌ی بی‌امان و مستمر تاریخ ملت‌ها به حدی است که هیچ یک از مکاتب سیاسی، اجتماعی و فلسفی از پرداختن به آن بی‌نیاز نبوده‌اند.

خانواده آمیزه‌ای ظریف از حقوق و اخلاق است. تردیدی نیست که بین حقوق و اخلاق و مذهب، ارتباط دایمندی وجود دارد و آنچه به نظر مقبول می‌آید این است که در روابط خانوادگی، اخلاق بیشتر و ملاک در قانون می‌تواند حاکم باشد (پولادی، ۱۳۸۳، ص ۱۲).

نهاد حقوقی ازدواج، سر و سامان دهنده‌ی خانواده به معنای خاص است. به عبارت دیگر، این نهاد حقوقی وسیله‌ی منطقی و معقول تشکیل خانواده است که رابطه‌ی صحیح و اصولی زن و مرد و مراوده‌ی جنسی آنان را تسهیل و شایسته‌ای تنظیم می‌نماید و آنان را از انحطاط اخلاقی و آشفته‌گی یا هرج و مرج ناشی از بی‌نیازات می‌دهد. در جوامع سنتی، از زن به عنوان «جنس ضعیف» و «جنس محکم» یاد می‌کنند. عده‌ای فلسفه‌ی وجودی زن را ناتوانی طبیعت از آفریدن مرد عنوان کرده و زنان را نظر طبیعتشان همانند بردگان محکوم به اسارت دانسته‌اند و عده‌ای نیز آنان را از جرگه‌ی زندگی انسانی خارج، و در ردیف چارپایان و اموال غیرمقبول برشمرده و زنان را مایه‌ی مصیبت و بدبختی دانسته‌اند.

در مجامع غربی، به دنبال شکل‌گیری نهضت‌های علمی و فلسفی از قرن هفدهم و

ایجاد حرکت‌های اجتماعی در جهت القای آزادی و مساوات برای تمامی افراد بشر، دفاع از حقوق زنان کم‌کم به صورت یک مسئله اجتماعی و سپس بین‌المللی در آمده است. از این رو مشخص می‌شود که هر گاه مصلحت اجتماعی ایجاب می‌کند مقنن در رابطه با مسائل مختلف از جمله در تعیین مهریه برخلاف توافق زوجین حین عقد نکاح دخالت می‌کند تا در جهت جلوگیری از تضییع حقوقی زنان، مهریه را به نرخ روز محاسبه کنند؛ که البته این عامل اگرچه برای جلوگیری از ضایع شدن حقوق زنان است، اما خود عامل بروز مشکلاتی در جهت افزایش طلاق و نابودی زندگی‌ها نیز شده است.

www.ketab.ir